

Archivní autoritní záznamy a jejich správa v síti archivů České republiky

Systém CAM

Verze dokumentu: 1.0

Datum: 12. 8. 2025

Autor: Kolegium CAM, cam@na.gov.cz

1. Základní terminologie

Archivní autoritní záznam (AAZ) – záznam entity (osoby, korporace, geografického objektu ad.) vytvořený podle Základních pravidel, který následně v popisu archiválií vystupuje v různých rolích entit (původce archiválií, autor fotografie, pečetitel listiny, místo konání apod.). AAZ jsou sdíleny všemi archivy.

CAM – Centrální archivní modul pro správu a ukládání archivních autoritních záznamů. Obvykle splývá s pojmem „Jádro CAM“, ale někdy je myšlen i v širším významu „Systém CAM“. Obvykle je význam jasný z dalších souvislostí.

Jádro CAM – centrální systém pro ukládání, uchovávání, správu, validaci a předávání archivních autoritních záznamů; obvykle je označován pouze jako „CAM“.

Národní archivní portál (NARp) – portál Národního digitálního archivu podle a § 18b a 18c zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně dalších zákonů; jedná se o informační systém veřejné správy, který provozuje Národní archiv (archivní zákon, § 18b odst. 1 a 3, § 46 odst. 3 písm. b).

Externí systém = externí aplikace – systém, který v různých uživatelských rolích (viz Provozní řád informačního systému CAM, kapitola 2.3) i úkolech komunikuje s Jádrem CAM. Skoro každý externí systém si uchovává svou vlastní množinu AAZ, která je buď úplně, nebo částečně synchronizována s Jádrem CAM. Externí systémy přistupují k Jádro CAM prostřednictvím aplikačního programového rozhraní (API) – zde míněno WSDL.

Systém CAM – souhrnné označení Jádra CAM a s ním komunikujících externích systémů (v rámci NARp i mimo něj); někdy je zjednodušeně označován pouze jako „CAM“.

Provozní řád informačního systému CAM (Provozní řád CAM) – norma vymezující vztahy mezi uživateli, externími aplikacemi, správcem informačního systému CAM a jeho provozovatelem. K dispozici je na internetových stránkách „Dokumentace a informace o informačním systému CAM“ (viz dále kapitolu 2.4, třetí položku).

Uživatelská role = úroveň přístupu – rozsah oprávnění při práci v informačním systému CAM a při komunikaci s ním. Uživatelské role jsou popsány v Provozním řádu CAM, kapitole 2.3.

2. Architektura Systému CAM

2.1 Přístupy k Jádro CAM

K Jádro CAM se připojují různorodé externí systémy v různých uživatelských rolích a funkcích. Instancí takových externích systémů jsou desítky a jsou různých „typů“. Některé externí systémy jsou přímo součástí NArP (CAM Admin, CAM Editor, CAM Public, PEvA a některé další moduly NArP a Národního digitálního archivu, jako je „příjem“), ale většinu instancí těchto systémů provozují archivy. Podle přístupu do Jádra CAM se rozlišují:

1. Externí systémy s „pasivním“ přístupem – připojují se k Jádro CAM v uživatelské roli CAM I a mají z něj možnost pouze archivní autoritní záznamy získávat. Nemohou však do Jádra CAM žádný archivní autoritní záznam posílat ani v něm žádný AAZ měnit. Typicky jde o různé publikační systémy, např. ARON, VadeMeCum, CAM Public, ale i o některé jiné (viz dále).
2. Externí systémy s „aktivním“ přístupem – mají možnost archivní autoritní záznamy z Jádra CAM nejen získávat, ale do něj nové AAZ i zasílat a v něm měnit. Děje se tak, pokud jsou splněny i další předpoklady podle Provozního řádu CAM, jakými jsou získání „Potvrzení o souladu s technickými a metodickými požadavky CAM“ a personální podmínky). Aktivní komunikace s Jádrem CAM pak probíhá:
 - a) v uživatelské roli CAM II – lze do Jádra CAM zasílat záznamy entit všech tříd ve stavu „nový“ a pouze v tomto stavu je možné v něm AAZ i měnit;
 - b) v uživatelské roli CAM III – lze do Jádra CAM zasílat záznamy entit všech tříd pouze ve stavu „schválený“ a v něm uložené AAZ ve stavu „schválený“ či „nový“ i měnit;
 - c) v uživatelské roli CAM IV (správa entity), CAM V (generování API klíčů) může přistupovat jen administrátorský modul CAM (tzv. CAM Admin).

2.2 Jádro CAM

Správcem Jádra CAM je Ministerstvo vnitra a je provozováno Národním archivem jako součást NArP. Jádro CAM obsahuje vedle vlastních archivních autoritních záznamů také i základní validační mechanismy, které do něj ukládané AAZ (nové či změněné) prověřují, zda odpovídají Základním pravidlům, a dále provádí i základní kontrolu duplicit. Jádro CAM proto může uložení [nesprávného nebo duplicitního AAZ](#) odmítnout. Do Jádra CAM by se určitě neměly posílat rozpracované AAZ, i když splňují podmínky Základní pravidel, protože po uložení do něj je daný AAZ zpřístupněn všem dalším externím systémům, a tedy i všem archivům.

Jádro CAM neobsahuje informace o tom, v jakých rolích entit jsou v něm obsažené AAZ v archivech využity a na jaké jednotky popisu jsou napojeny.

K Jádro CAM se mohou připojovat takové instance externích systémů (s „pasivním“ i „aktivním“ přístupem), které splní podmínky dané Provozním řádem CAM a pro něž vydá rozhodnutí o připojení Ministerstvo vnitra.

2.3 Externí systémy

K Jádro CAM je připojeno několik desítek instancí externích systémů, které mají „pasivní“ či „aktivní“ přístup. Archivní autoritní záznamy jsou sdíleny všemi těmito systémy (archivy), navíc kterákoliv instance externího systému s „aktivním“ přístupem a příslušnou uživatelskou rolí (CAM II, CAM III)

může AAZ uložené v Jádru CAM i měnit (samozřejmě podle Základních pravidel a v souladu s Provozním řádem CAM). Více o tom výše v kapitole 2.1.

2.3.1 Databáze AAZ v externích systémech

Externí systémy s "aktivním" přístupem vždy obsahují vlastní databázi AAZ, v níž jsou archivní autoritní záznamy s Jádrem CAM synchronizovány. Vedle nich však také obvykle spravují i AAZ, které s Jádrem CAM synchronizovány nejsou. Typicky se jedná o rozpracované AAZ a dále o takové, které se do daného externího systému dostaly importem ze systémů jiných a momentálně zde „čekají“ na doplnění či schválení.

Synchronizace probíhá obvykle ve směru z Jádra CAM do externího systému automaticky. To znamená, že pokud někdo změní nebo přidá AAZ do Jádra CAM, promítne se tato změna do několika minut ve všech externích systémech.

Synchronizace ve směru opačném, tj. export nových AAZ nebo zaslání jejich aktualizací/revizí z externího systému do Jádra CAM, probíhá řízeně. Uživatel s přidělenými právy v externím systému (obvykle typu „právo odesílat do CAM“) musí rozhodnout, zda nové AAZ nebo jejich aktualizace/revize mohou být do Jádra CAM odeslány, to znamená, že zápis či úpravy AAZ jsou dokončeny v souladu se Základními pravidly, a pokud má daná instance uživatelskou roli CAM III, že jsou již i schváleny.

Externí systémy s "pasivním" přístupem mohou rovněž obsahovat svou vlastní databázi AAZ, která je však obvykle plně synchronizovaná s Jádrem CAM (nebo i s jiným dalším zdrojem autoritních záznamů, to ale spíše teoreticky).

Ne všechny archivní autoritní záznamy, které jsou uloženy v Jádru CAM, musí být obsaženy v databázích všech externích systémů („aktivních“ či „pasivních“). Záleží na jejich účelu. Je možné si představit, že daný externí systém obsahuje pouze takové AAZ z Jádra CAM, které potřebuje ke konkrétnímu archivnímu popisu (k napojování na jednotky popisu), a samozřejmě dále i ty archivní autoritní záznamy, které jsou na jím spravované AAZ napojeny ve vztazích (vazbách) s různými specifikacemi, např. se specifikací „sídlo“ na záznamu entity korporace. Děje se tak dle rozsahu implementace popisu AAZ podle Základních pravidel (viz dále PEvA).

2.3.2 Příklady externích systémů s "aktivním" přístupem

1. ELZA a ProArchiv – jedná se o systémy pro popis archiválií podle Základních pravidel (archivní zpracování podle archivního zákona, § 2 písm. j, k, a § 62 odst. 2 písm. c, tj. jde o povinnost všech archivů). Oběma byla Ministerstvem vnitra vydána „Potvrzení o souladu s technickými a metodickými požadavky CAM“ na úrovni přístupu CAM III (tj. s oprávněním ukládat a měnit i schválené záznamy – viz Provozní řád CAM, kapitolu 2.3, bod 4). To ale neznamená, že všechny instance těchto systémů v archivech jsou k Jádru CAM připojeny s „aktivním“ přístupem a v uživatelské roli CAM III, neboť jsou vedle toho nutné i personální podmínky pro konkrétní instanci systému a netriviální je obvykle i organizační a metodická část implementace. Lze ale říci, že větší část archivů již tyto systémy používá a jsou „aktivně“ připojeny k Jádru CAM.
Instance obou těchto systémů mají ve svých databázích vždy kompletní obsah synchronizovaných AAZ z Jádra CAM a navíc samozřejmě i archivní autoritní záznamy nesynchronizované (více k tomu kapitolu 2.3.1, první odstavce).
2. PEvA – systém pro vedení evidence Národního archivního dědictví podle archivního zákona, § 16, § 17 odst. 1, a § 18c odst. 3 písm. a (vedou všechny archivy). Instance PEvA je součástí

NArP. K Jádro CAM přistupuje s uživatelskou rolí CAM II, ale oprávnění vůči Jádro CAM je dáno také rolí v PEvA s nastaveným oprávněním měnit a odesílat AAZ do CAM (povinnost pro operátory PEvA skládat tzv. [Atesty CAM](#)).

PEvA udržuje synchronizované s Jádrem CAM jen takové AAZ, které v ní vystupují v roli entit “původce”, a dále AAZ geografických objektů, které jsou využívány ve vztazích (vazbách) k záznamům entit původců v dané databázi PEvA jako místo narození/úmrtní osob, sídla korporací, místa vzniku apod. V PEvA je popis entit (AAZ) implementován jen částečně – pouze tak, aby byly splněny podmínky Základních pravidel (viz odkaz <https://stands.nacr.cz/zp/p09-peva.html> a excelovou tabulku přílohy č. 9 Základních pravidel, na kterou tento odkaz navádí). Navíc v roli entit “původce” mohou vystupovat jen některé třídy a podtřídy AAZ (podtřída “fyzická osoba” a třídy “rod/rodina”, “korporace” a “událost”).

3. Editor CAM na NArP (CAM Editor <https://cam.nacr.cz/info/pristupdocam.html>) – jde o uzpůsobenou instanci systému ELZA. K Jádro CAM přistupuje obecně v uživatelské roli CAM III, ale konkrétní úroveň přístupu je daná rolí uživatele na NArP (ořízení osobního účtu a přidělení příslušných rolí v NArP se žádá Národní archiv nebo příslušný státní oblastní archiv).
4. Administrátorský modul CAM na NArP (CAM Admin nebo také CAM App; původně tzv. „Referenční klient CAM“ <https://cam.nacr.cz/info/pristupdocam.html>) – není schopen již měnit nebo zasílat nová AAZ do Jádra CAM, ale pracuje s uživatelskou rolí CAM IV, tzn. může jednotlivé AAZ zneplatňovat nebo nahrazovat. Modul dále umožňuje generovat API klíče pro přístup dalších externích aplikací a obsahuje základní statistiky Jádra CAM. Konkrétní úroveň přístupu k do informačního systému CAM a k Jádro CAM je daná rolí uživatele na NArP (např. uživatelská role CAM V umožňuje generovat API klíče, CAM IV zneplatňovat a nahrazovat AAZ, pro statistiky stačí role CAM I).

2.3.3 Příklady systémů s “pasivním” přístupem

1. CAM Public na NArP (<https://cam.nacr.cz/info/campublic.html>) – vyhledávání AAZ na NArP pro veřejnost (zatím není příliš prezentováno).
2. Analyzátor CAM vyvinutý ve Státním oblastním archivu v Třeboni – speciální externí aplikace, která hlouběji kontroluje archivní autoritní záznamy v Jádre CAM a upozorňuje na chyby, případně možné chyby v nich obsažené, na pravděpodobné duplicity a sděluje další doporučení či varování.
(<https://digi.ceskearchivy.cz/Aplikace-a-data-Analyzator-systemu-CAM>). Všechny archivy, které mají systémy s “aktivním” přístupem, Analyzátor CAM využívají.
3. Systémy, pro které je “aktivní” přístup, jeho metodologie apod. příliš náročná (časově, finančně, personálně). Ty jako “aktivní” složku využívají jiné existující externí systémy, kterými jsou např. CAM Editor na NArP nebo třeba i PEvA či ELZA/ProArchiv. Pokud je v takovém „pasivním“ systému zapotřebí nového AAZ, vytvoří se například v CAM Editoru, z něj se odešle do Jádra CAM, odkud si jej systém s “pasivním” přístupem „stáhne“ a dále používá.
Takové řešení volí např. speciální software Národního filmového archivu pro popis filmového materiálu.

2.4 Informační zdroje:

Základní pravidla pro zpracování archiválií verze 3.1 <https://stands.nacr.cz/zp/> nebo kompletně, včetně dodatku č. 1, na [stránkách Ministerstva vnitra](#).

Uživatelská a technická dokumentace Jádra CAM <https://stands.nacr.cz/cam/>.

Dokumentace a informace o systému CAM (včetně Provozního řádu CAM) <https://cam.nacr.cz/info/>.

Systém PEvA II

<https://mv.gov.cz/clanek/provoz-informacniho-systemu-evidence-narodniho-archivniho-dedictvi-na-narodnim-portalu.aspx>.

Systém ELZA <https://elza-doc.lightcomp.cz/current/>.